

TAPIO

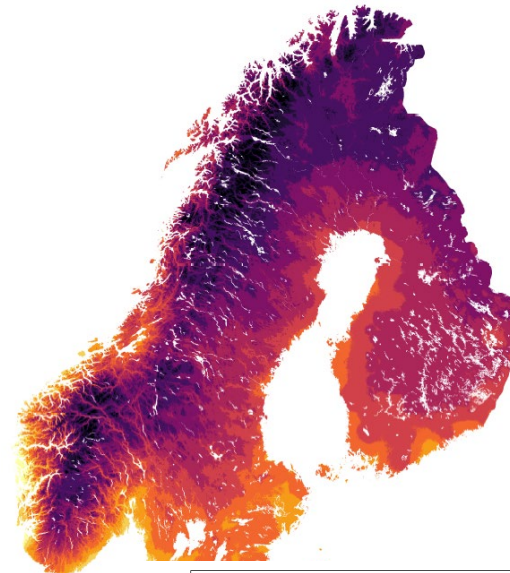
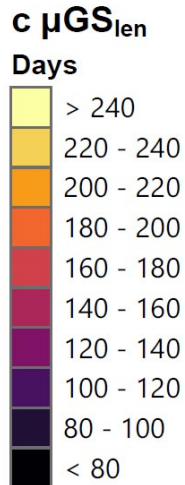
**Kirjanpainajatuhojen
tunnistaminen, seuranta ja
riskeihin varautuminen**

Päivi Lyytikäinen-Saarenmaa, senior advisor
&
Sini Miettinen, asiakkuuspäällikkö

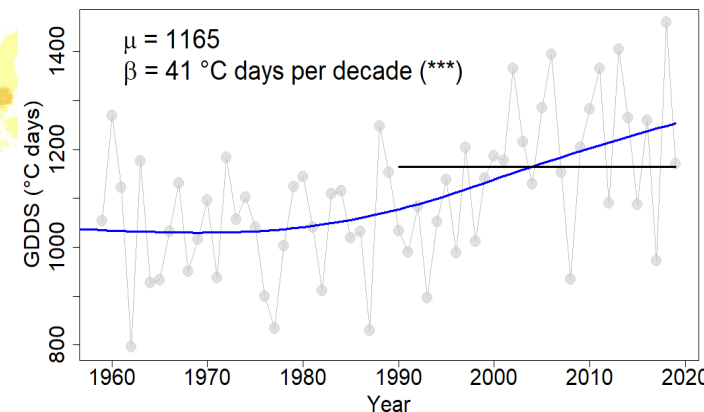
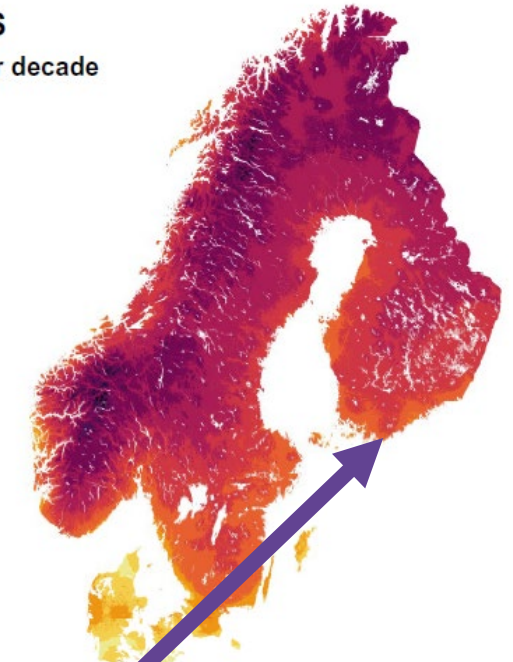
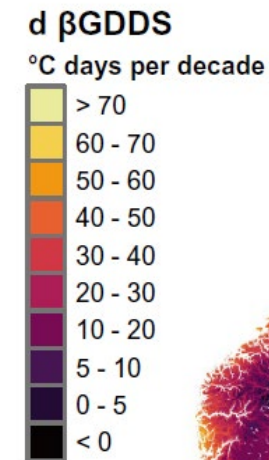
www.tapio.fi

Termiset kasvukaudet pidentyneet ja lämmenneet

Termisen kasvukauden pituus (pv)

Tehoisan lämpösumman trendi astepäivää per vuosikymmen

- Suuri alueellinen vaihtelu P-Euroopan kasvukausioloissa
- Huomattava muutos kasvukausissa 1950-2019:
  - aikaistuneet keskimäärin 15 pv
  - myöhästyneet 7 pv
  - pidentyneet 23 pv
  - lämpösumma kasvanut 287 astepäivää
- Voimakkaista vaikutuksia maa- ja metsätaloudelle

[Open Access](#) | [Published: 27 September 2021](#)

High-resolution analysis of observed thermal growing season variability over northern Europe

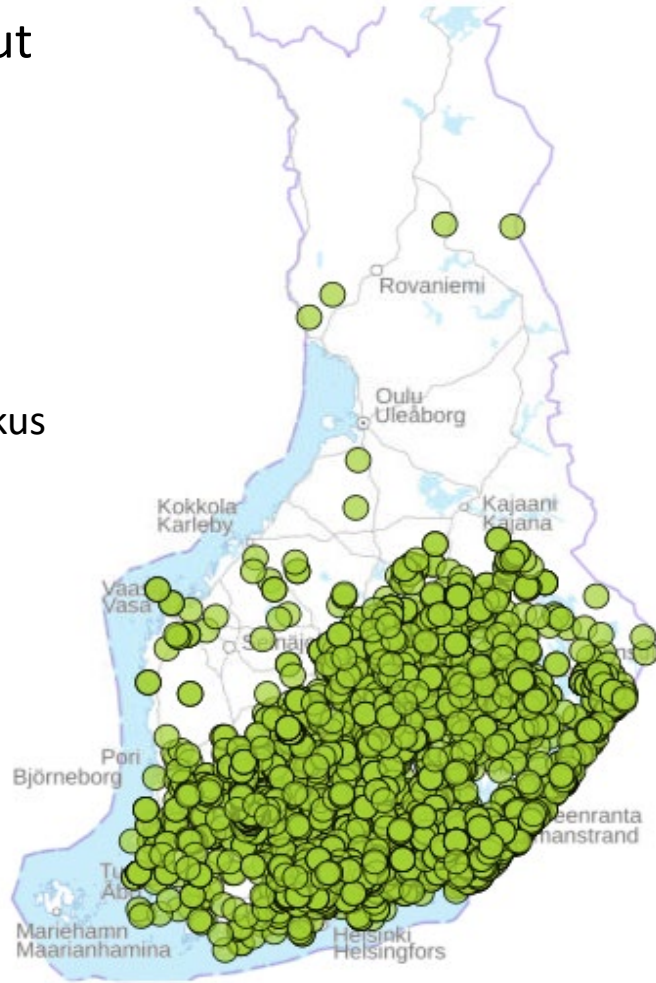
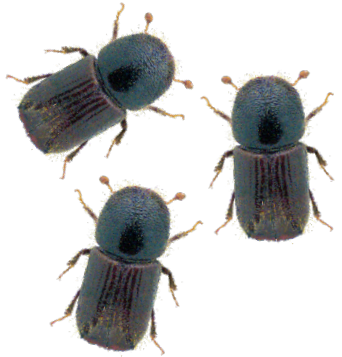
[Juha Aalto](#) , [Pentti Pirinen](#), [Pekka E. Kauppi](#), [Mika Rantanen](#), [Cristian Lussana](#), [Päivi Lyytikäinen-Saarenmaa](#) & [Hilppa Gregow](#)

[Climate Dynamics](#) **58**, 1477–1493 (2022) | [Cite this article](#)

Kirjanpainajan nykytilanne Suomessa

Hyönteistuho-hakkuut
2023-2024,
kokonaispinta-ala
6 448 ha.

Lähde: Suomen metsäkeskus

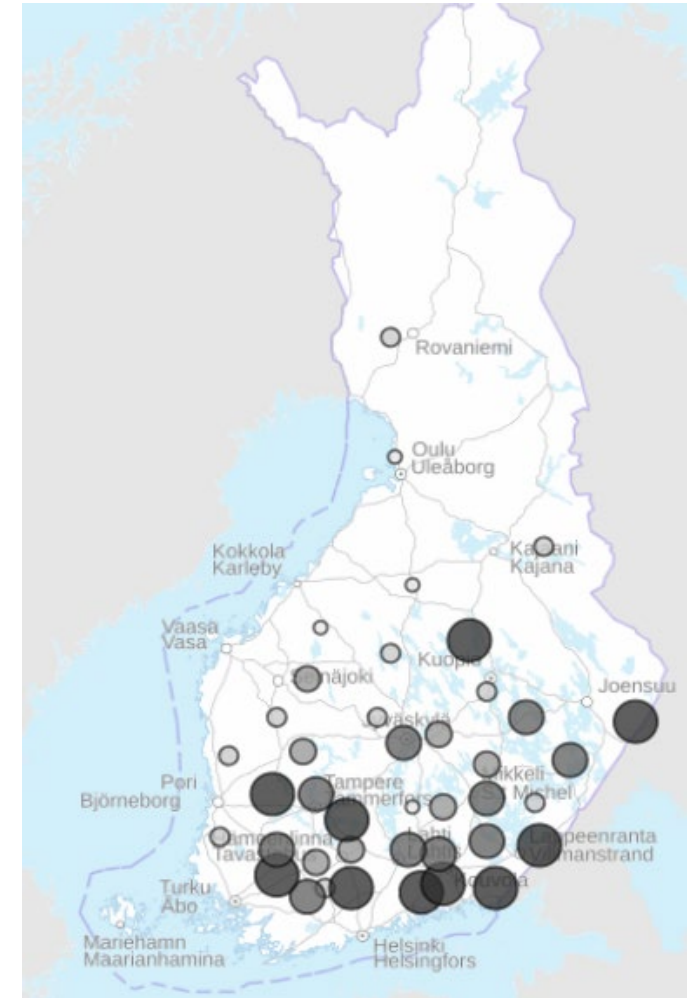

Kirjanpainajan
seuranta 11.8. 2024
saakka,
kumulatiivinen
ansapyynti.

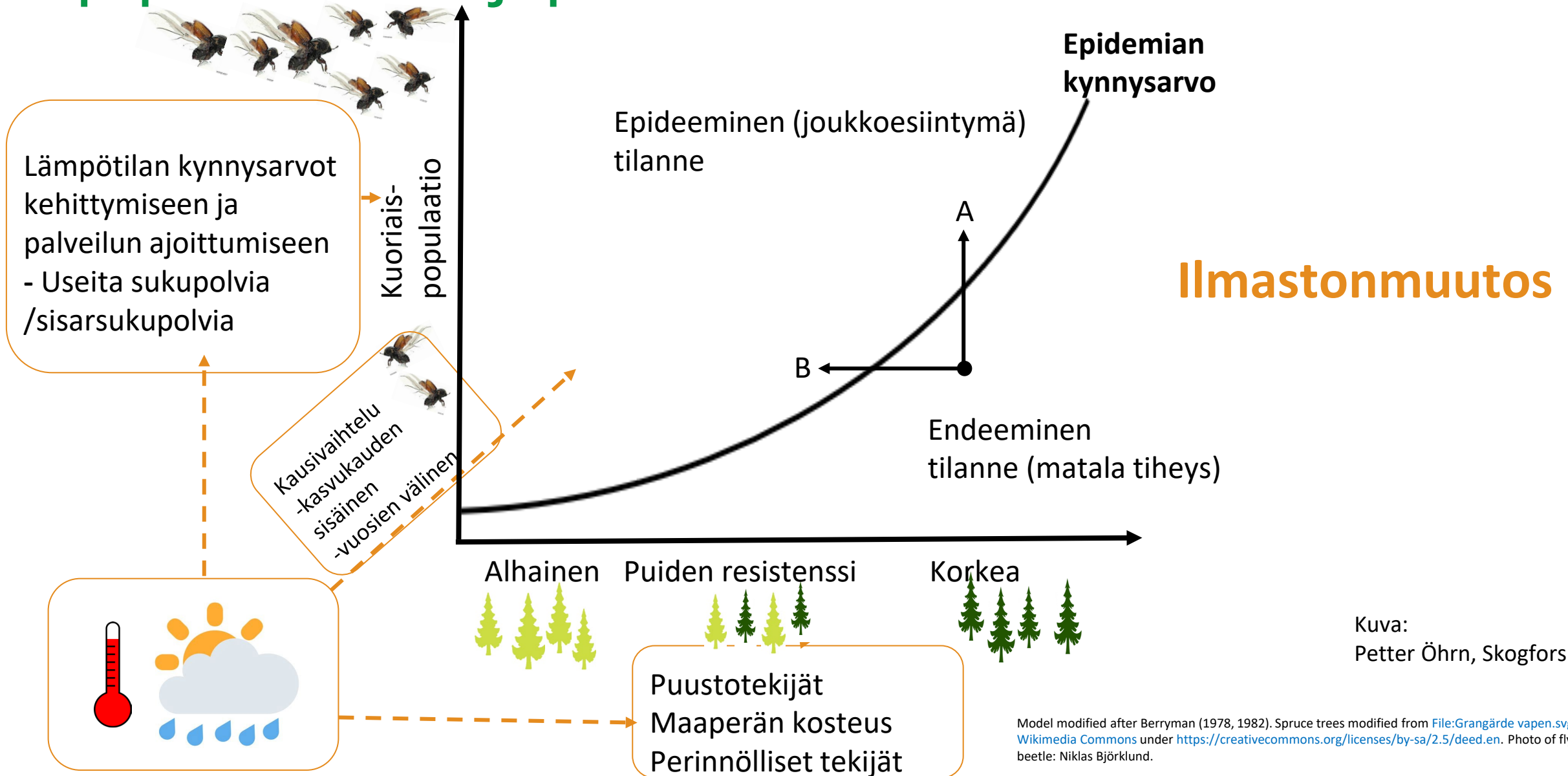
Lähde: Luke

KIRJANPAINAJA | PARVEILUSEURANTA SAALISMÄÄRÄ, KUMULATIIVINEN

- < 5000 kpl
- 5001 - 10000 kpl
- 10001 - 15000 kpl
- 15001 - 20000 kpl
- > 20000 kpl
- ⊗ ei tietoa

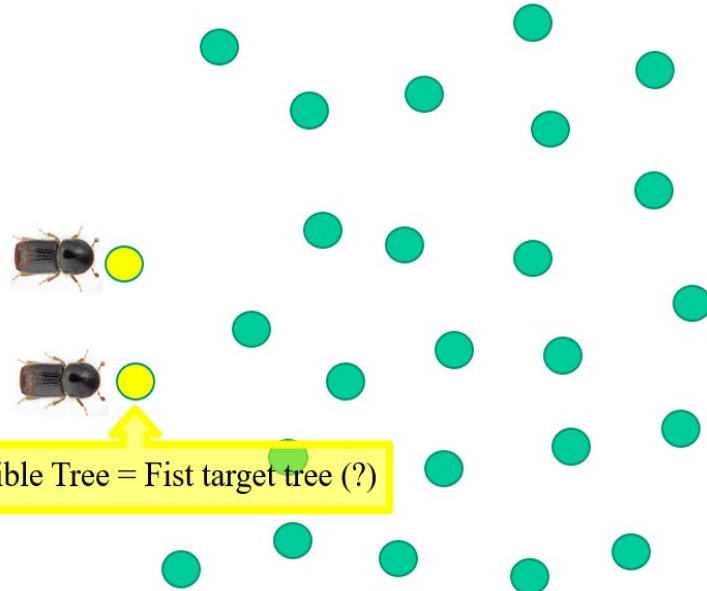
Joukkoesiintymän kynnyksiarvoon vaikuttavat populaation taso ja puiden resistenssi

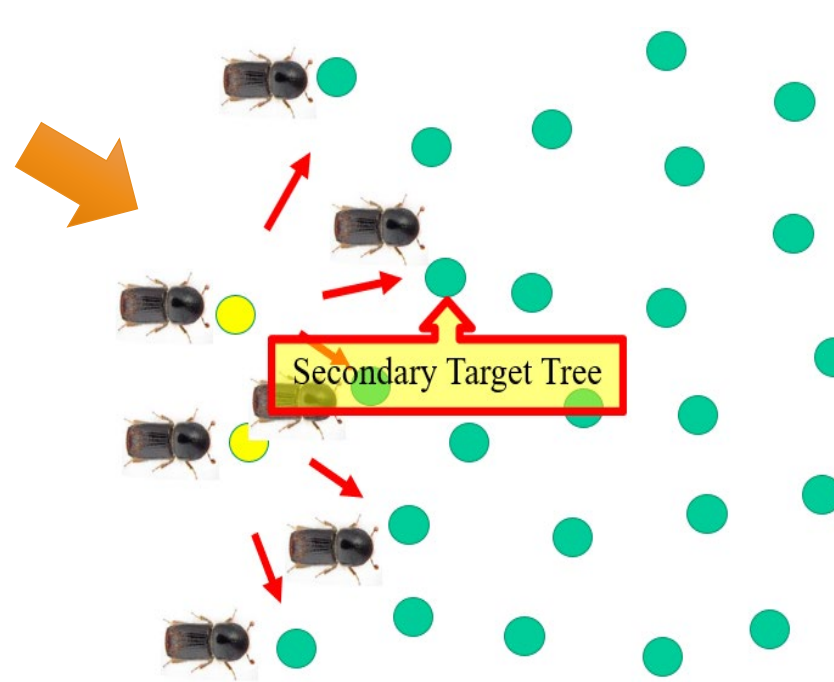
Kuva:
Petter Öhrn, Skogforsk

Muuttuva tilanne metsikkötasolla: Tuholaikun syntymekanismi

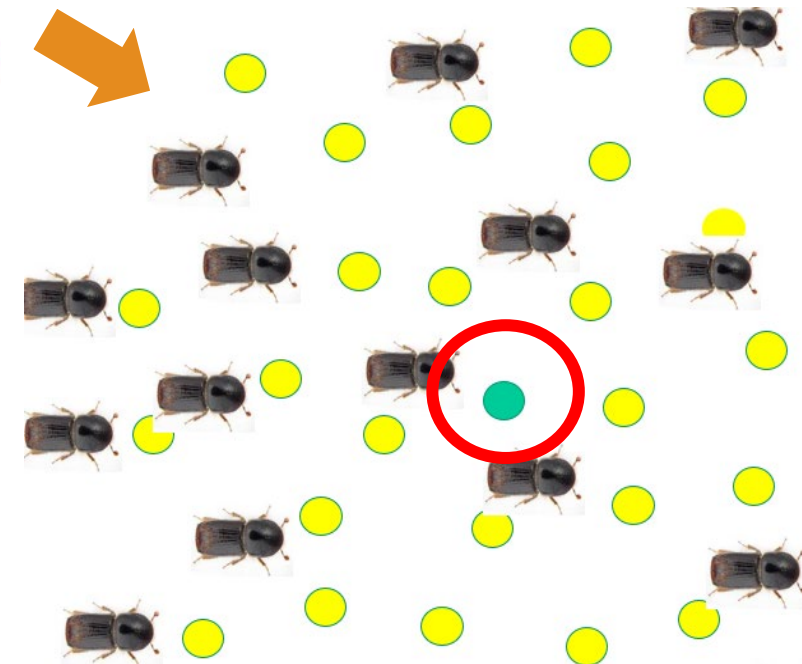
1. Käynnistyvä tuho

2. Tuholaikun laajentuminen

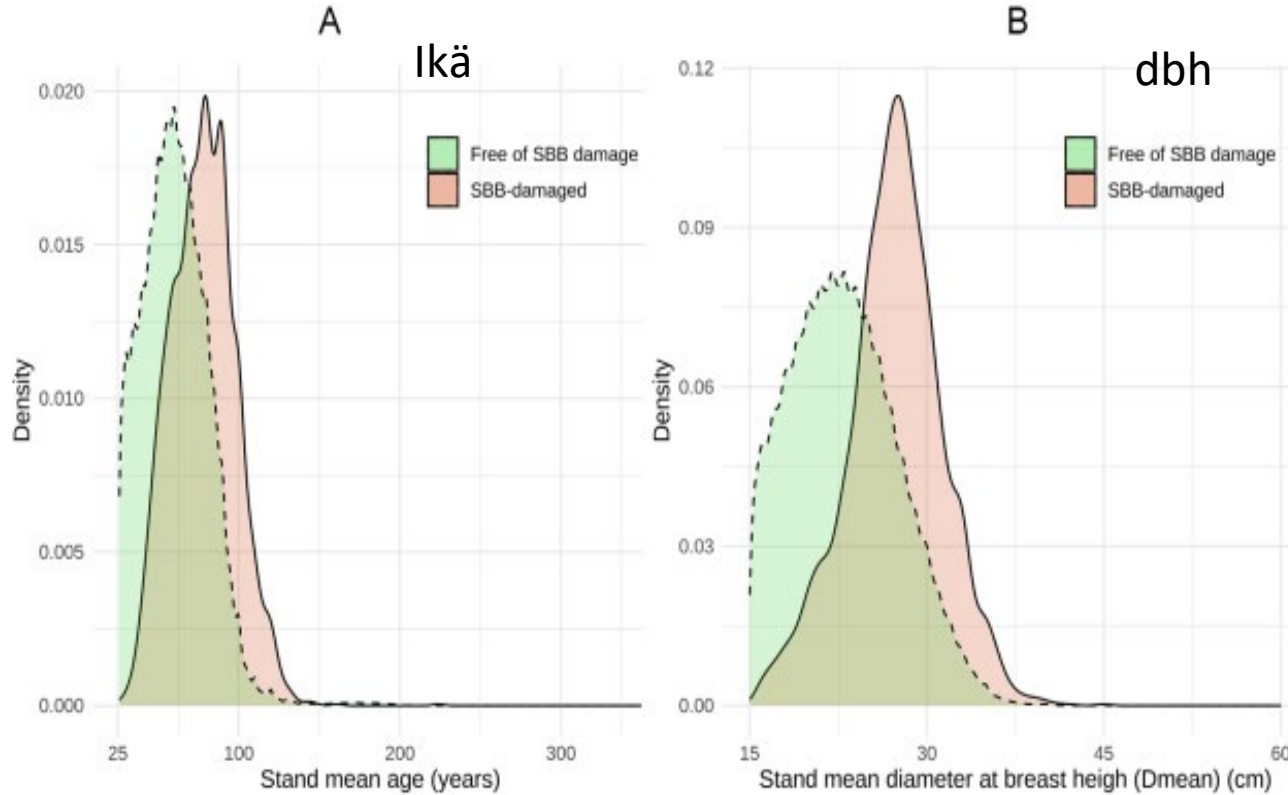

3. Voimakas tuho: ns. 'Last tree standing' -vaihe

- Puiden haihtuvilla yhdisteillä, kirjanpainajan aggregaatio- ja antiaggregaatioferomoneilla vaikutusta eri vaiheisiin.
- Puiden perinnölliset ominaisuudet ?

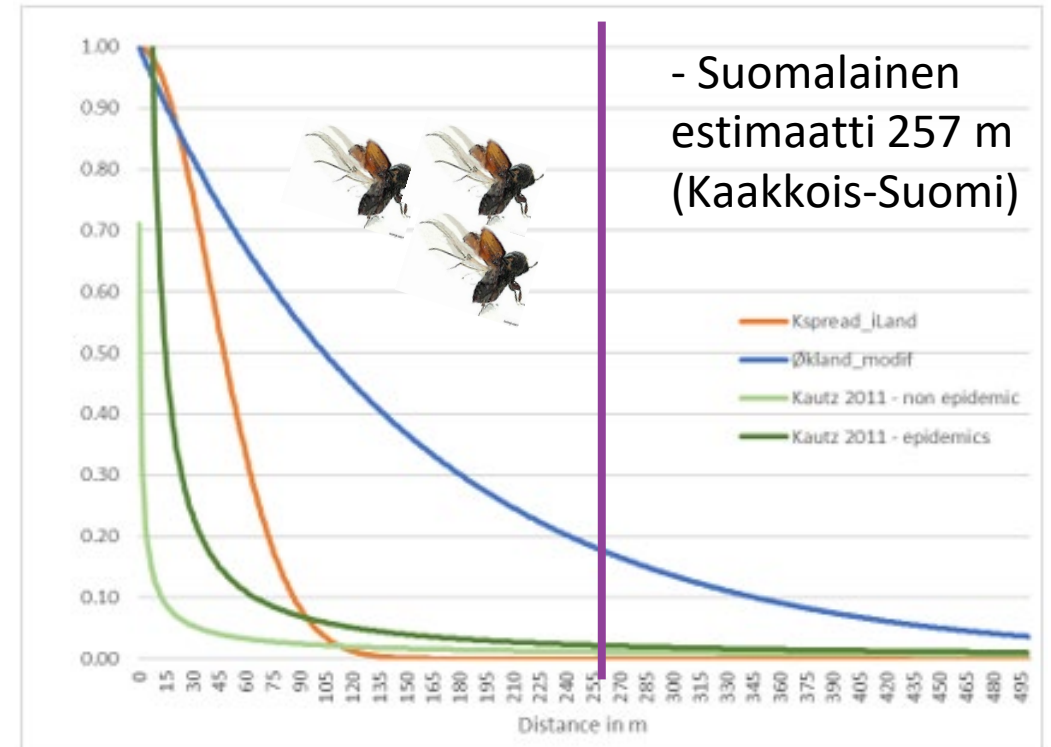
Muuttuva tilanne metsikkötasolla: puuston ikä, dbh ja leviämistäisyyden riski

Fig. 7. Density distribution of *Picea abies* stands damaged by *Ips typographus* (SBB) and free of SBB damage in Finland during 2012–2020, in terms of (A) mean age (>25 years) and (B) mean diameter at breast height (Dmean >15 cm) of the stand.

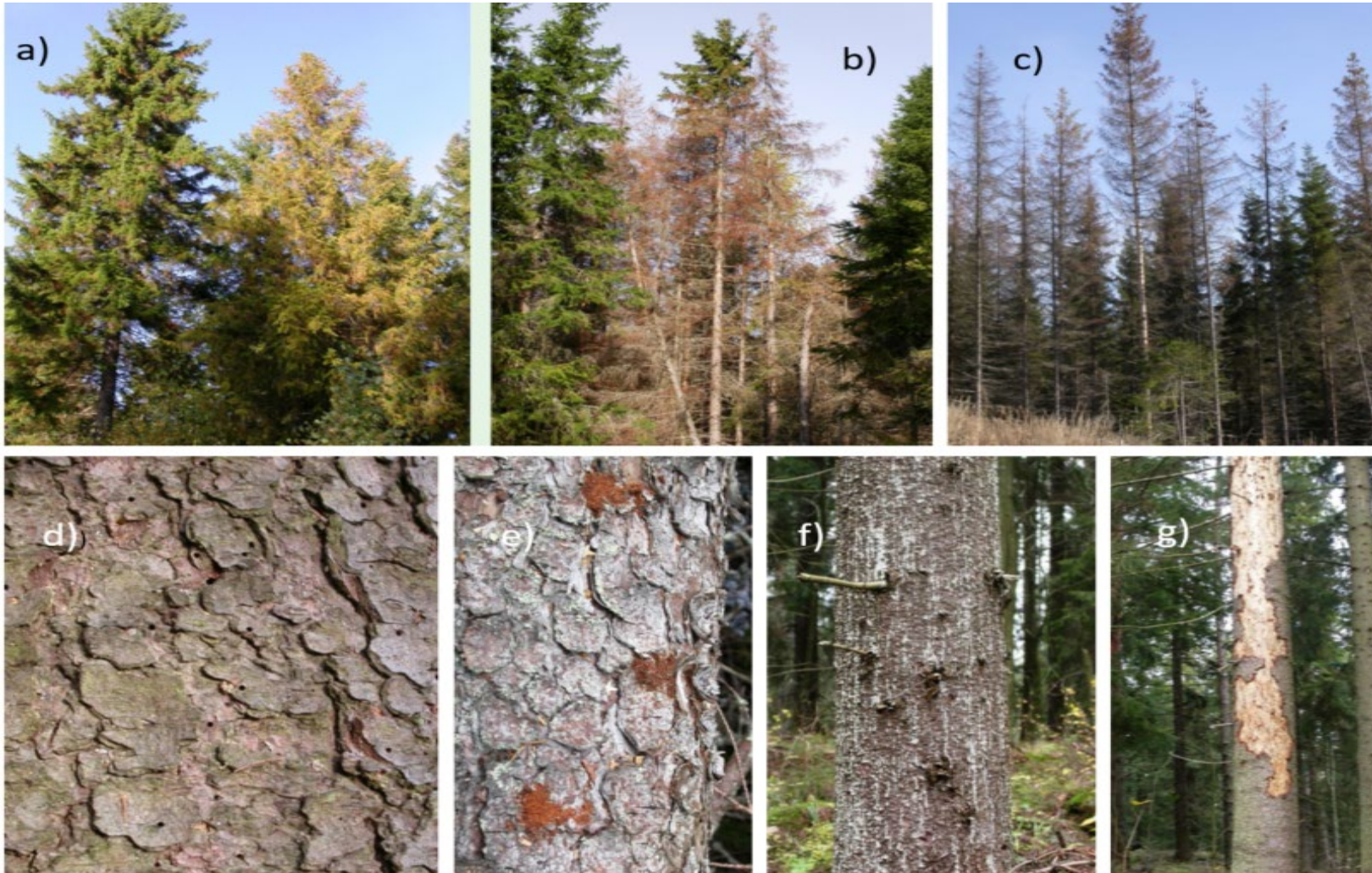
[Pulgarin Diaz J. A.](#), [Melin M.](#), [Ylioja T.](#), [Lyytikäinen-Saarenmaa P.](#), [Peltola H.](#), [Tikkanen O.-P.](#) (2024). Relationship between stand and landscape attributes and *Ips typographus* salvage loggings in Finland. *Silva Fennica* vol. 58 no. 3 article id 23069. <https://doi.org/10.14214/sf.23069>

Mallinnettu kirjanpainajan leviämistäisyyden riskin kynnsarvo

Simon ym. (julkaisematon käsikirjoitus)

Muuttuva tilanne metsikössä – kirjanpainajan iskeymäoireet

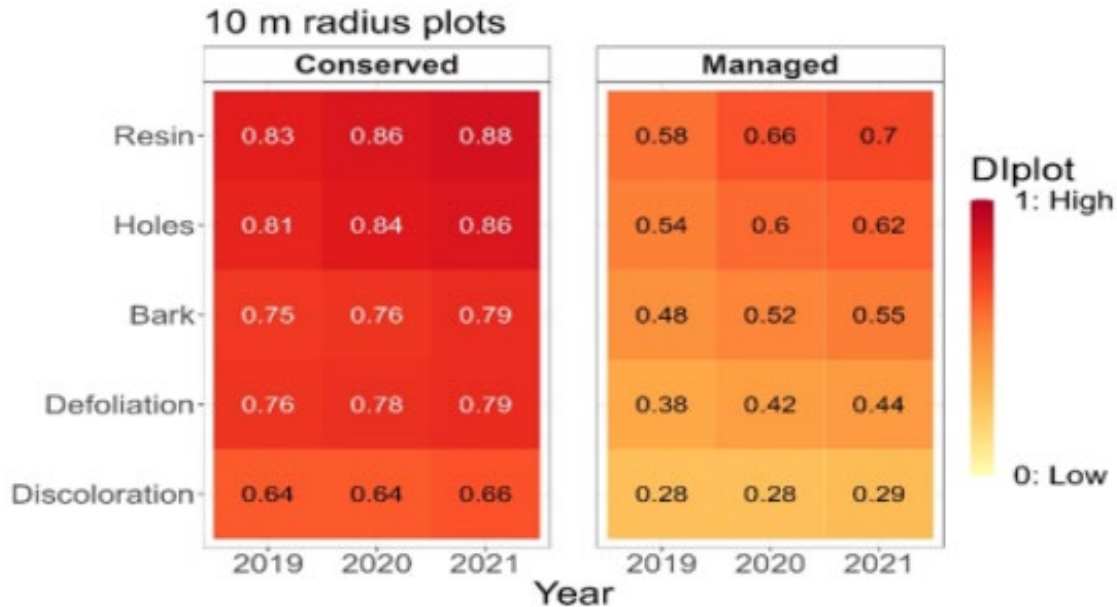

Puuston terveydentilaa arvioidaan visuaalisten oireiden perusteella (runko- ja latvusoireet). Oireiden luokittelu voimakkuuden mukaan 3-4 luokkaan.

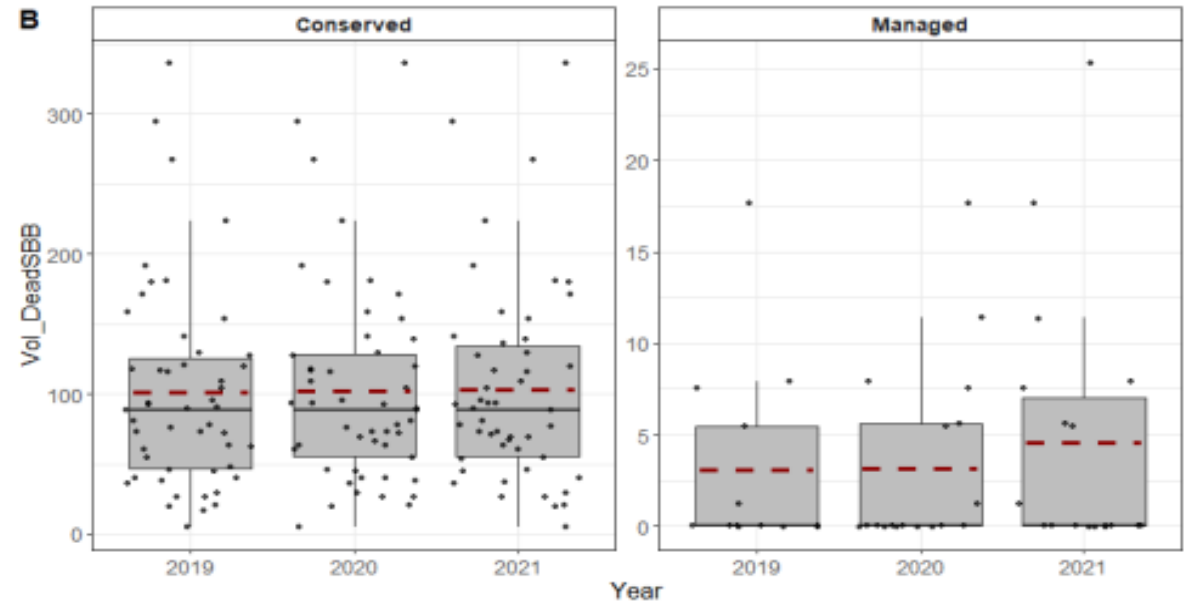
Kaukokartoitusmenetelmissä käytetään latvuston heijastusominaisuuksien aallonpituuden muutosta tuhovaiheen tulkintaan.

Muuttuva tilanne metsikössä – kirjanpainajan iskeymä-oireet: talousmetsä ja Metso -suojelumetsä

Visuaaliset kuusen oireet

Kirjanpainajan tappamat kuuset, m³/ha

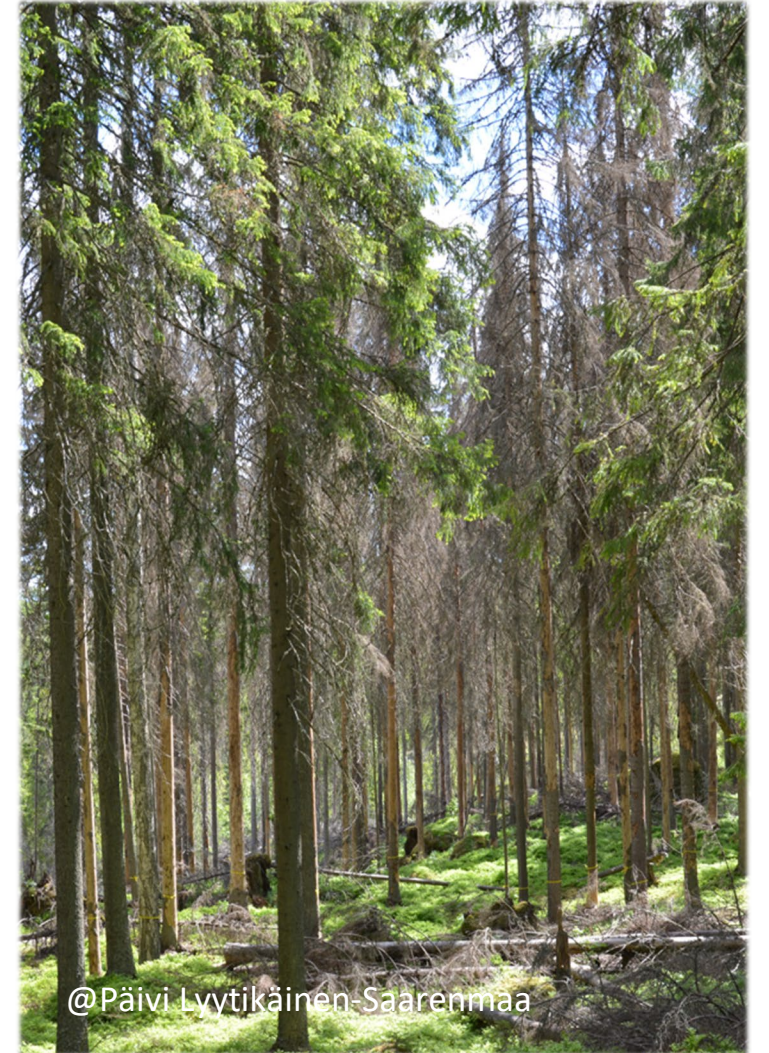
- Kirjanpainajan aiheuttamat puusto-oireet koealakohtaisena vaurioindeksinä (DIplot) sekä kirjanpainajan tappaman puuston tilavuus. Suojelualue (vasen) ja talousmetsä (oikea).

Muuttuva tilanne metsikössä – kirjanpainajan tappamat puut: altistavat tekijät

Parhaiten kirjanpainajan tappamien kuusien määrää selittivät (GAM –malli):

1. Avohakkuiden pinta-ala (ha) talousmetsissä
2. Kuusten rinnankorkeusläpimitta (dbh)
3. Tuulenkaatoaukkojen pinta-ala (ha) Metso-alueilla
4. Rinteen kaltevuus
5. Kohteen korkeus merenpinnasta
6. Tuulenkaatoaukkojen pinta-ala (ha) talousmetsissä

Kuusten kuolleisuus Kolin kansallispuistossa – yhteistyö kaukokartoituspalvelujen tuottajien kanssa

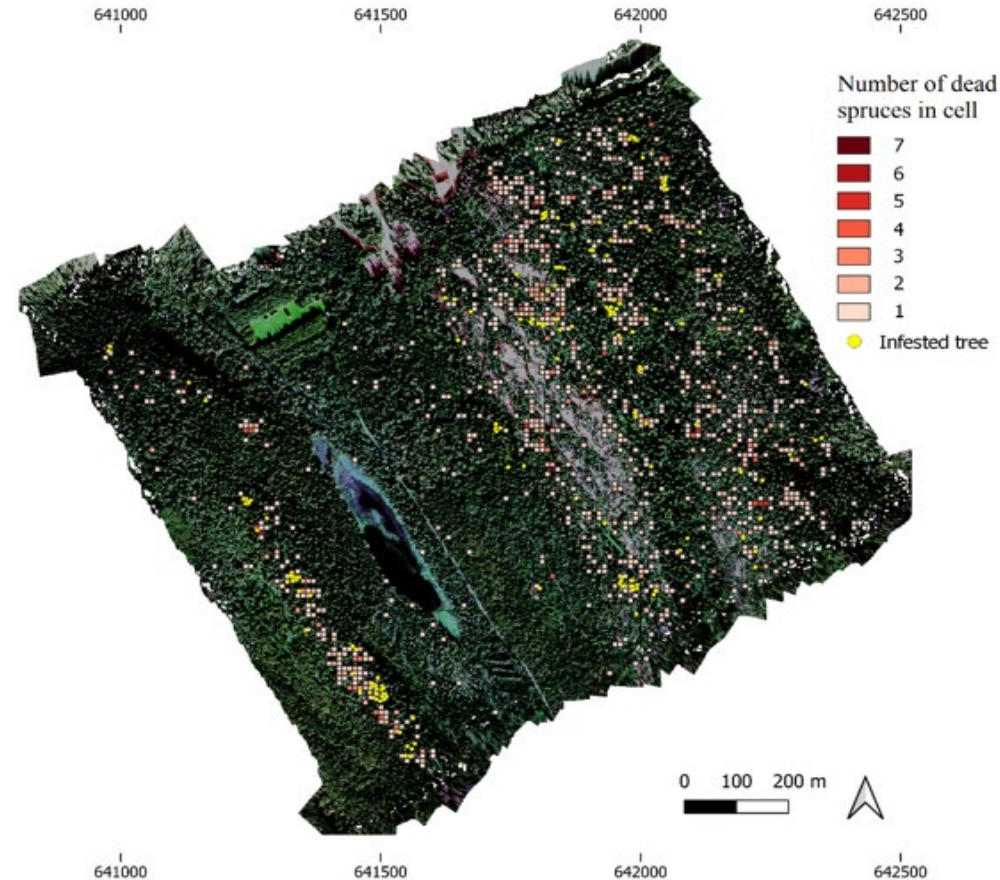

Kelluu Oy:n ilmaiva Kolilla.

Kuva: Tuomas Kinnunen.

Kuvatulkinta ja paikkatietoanalyysi:

Maanmittauslaitos, Paikkatietokeskus

- Lumenmurrot 2018 ja 2022, kuivuus, kuumat kesät ja kaarnakuoriaiset vioittaneet Kolin kuusia.
- Maastomittausten, Kelluu Oy:n keräämän multispektidatan ja syväoppimisen avulla kuolleiden kuusten tunnistusmenetelmä.

Emma Turkulainen, Janne Hietala, Jiri Jormakka, Johanna Tuviala, Raquel Alves de Oliveira, Niko Koivumäki, Kirsi Karila, Roope Näsi, Juha Suomalainen, Mikko Pelto-Arvo, Päivi Lyytikäinen-Saarenmaa, Eija Honkavaara 2024.

<https://doi.org/10.1080/01431161.2024.2399327>

TAPIO

Tapion riskityökalu

www.tapio.fi

Tapion riskityökalu

- Ennakoi tulevaa ja kertoo riskikohteiden määrän tarkastelualueella
  - Kuviokohtainen indeksiluku
- Paikkatietoanalyysiin perustuva työkalu on selkeä ja skaalautuva, analyysi on helposti toistettavissa
- Voidaan rikastaa muilla aineistoilla, esimerkiksi kuolleiden puiden kartoituksista saaduilla aineistoilla
- Käyttämämme aineistot:
  - Avoin metsävaratieto – puusto-ositteet, kasvupaikka jne.
  - Metsänkäyttöilmoitukset
  - Lämpösummakartat

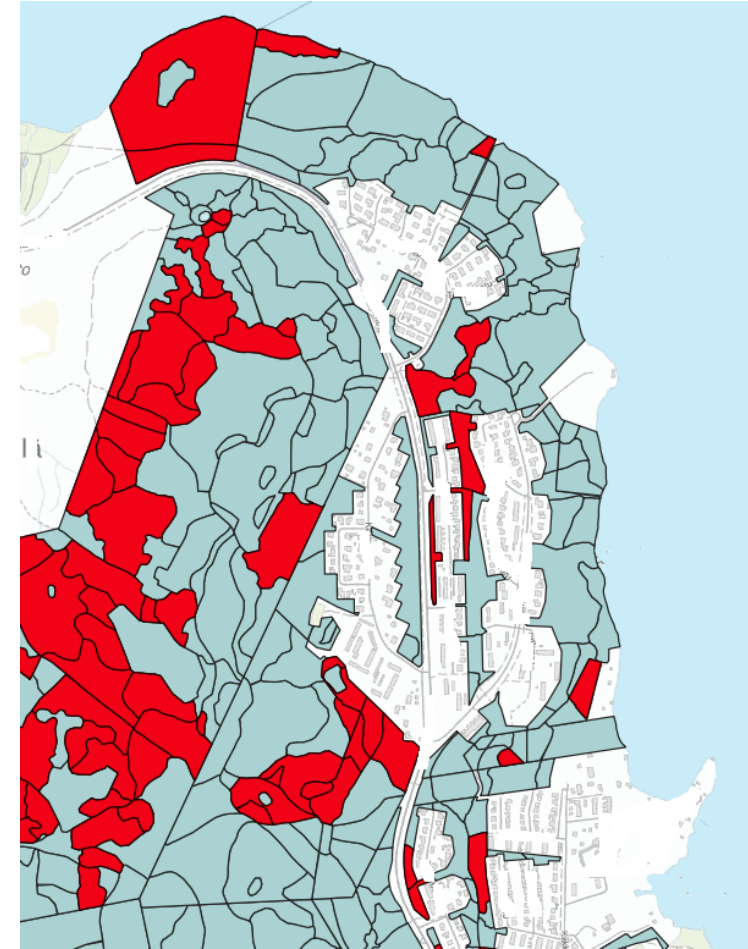
Missä on kohonnut riski kirjanpainatuhoille?

Kuviokohtainen tuhoindeksi (0-1) kuvaa kohteen riskiä joutua kirjanpainajatuhojen kohteeksi.

Laskentaesimerkki: Kirjanpainajatuhojen voimakas leviäminen

- Riskialueet määritettiin Tapion tuhoanalyysityökalun avulla
- Indeksien laskenta perustui kuvion puustotietoihin, kasvupaikan ravinteisuuteen ja kuivuuteen. Viereisten kuvioiden tila, mm. hakkuuaukon aiheuttama paahteisuus vaikutti myös.
- Kuviot, joilla kohonnut riski-arvo → todennäköinen tuhoalue, mikäli kirjanpainajatuhot pääsevät leviämään merkittävästi lähitulevaisuudessa.
- Analyysin tuloksena saatiin riskialueiden yhteispinta-ala
  - **Tuhon vuoksi uudistettavat kuviot**
  - **Nykyiset suojelualueet jätettiin käsittelyjen ulkopuolelle**

Uudistettavat alueet eli kuviot joilla kohonnut tuhoriski on korostettu kartalla punaisella.

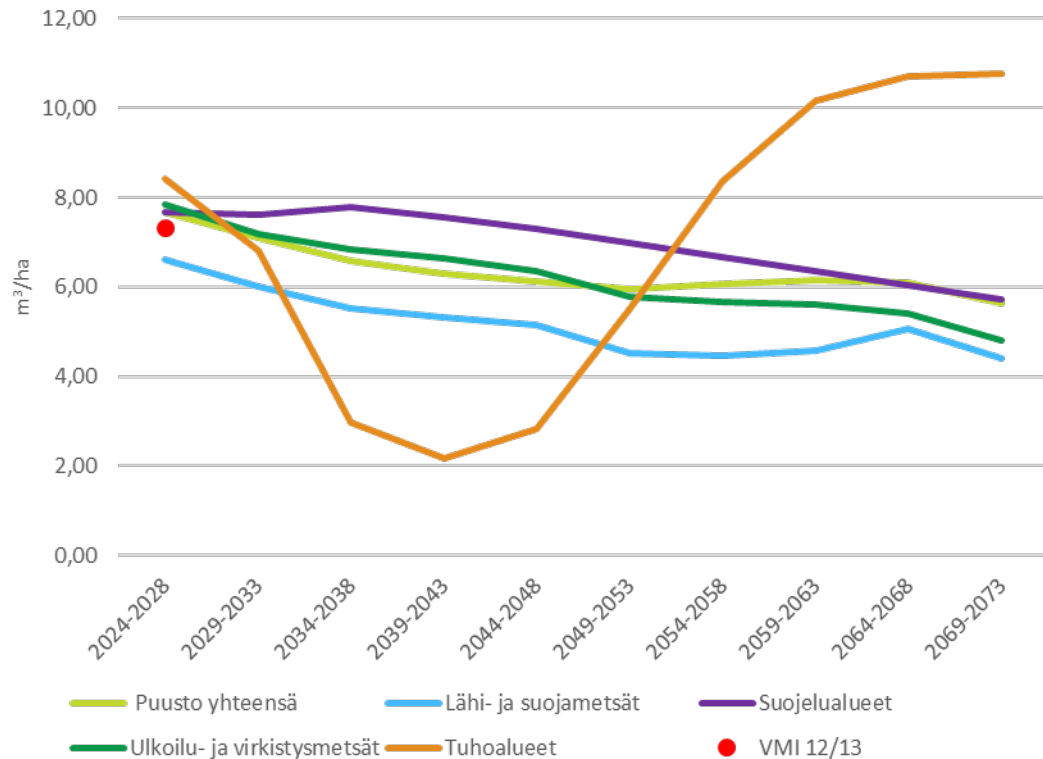
Kirjanpainajatuho laskentamallissa

- Strategisen tason metsälaskennalla voidaan tarkastella koko metsäomaisuuden puustotunnusten ja hiilitaseen kehittymistä
  - Erilaiset laskentaskenaariot (esimerkiksi eri hakkuumäärät) osoittavat, millaisia vaikutuksia metsänomistajan päätöksillä on pitkällä aikavälillä
  - Metsätuhoriskin mallinnus osana laskentaa antaa kuvan sen vaikutuksista metsän kasvuun ja puuston määrään
  - **Laskentaoletus: kirjanpainajatuhot pääsevät leviämään voimakkaasti korkean tuhoriskin kuvioille.**
- Tilannetta pyritään ratkaisemaan ensimmäisen 5-vuotiskauden jälkeen tekemällä näille kuvioille päätehakkuu porrastetusti seuraavan 20 vuoden aikana. Päätehakkuun jälkeen kuviot uudistetaan koivulle.

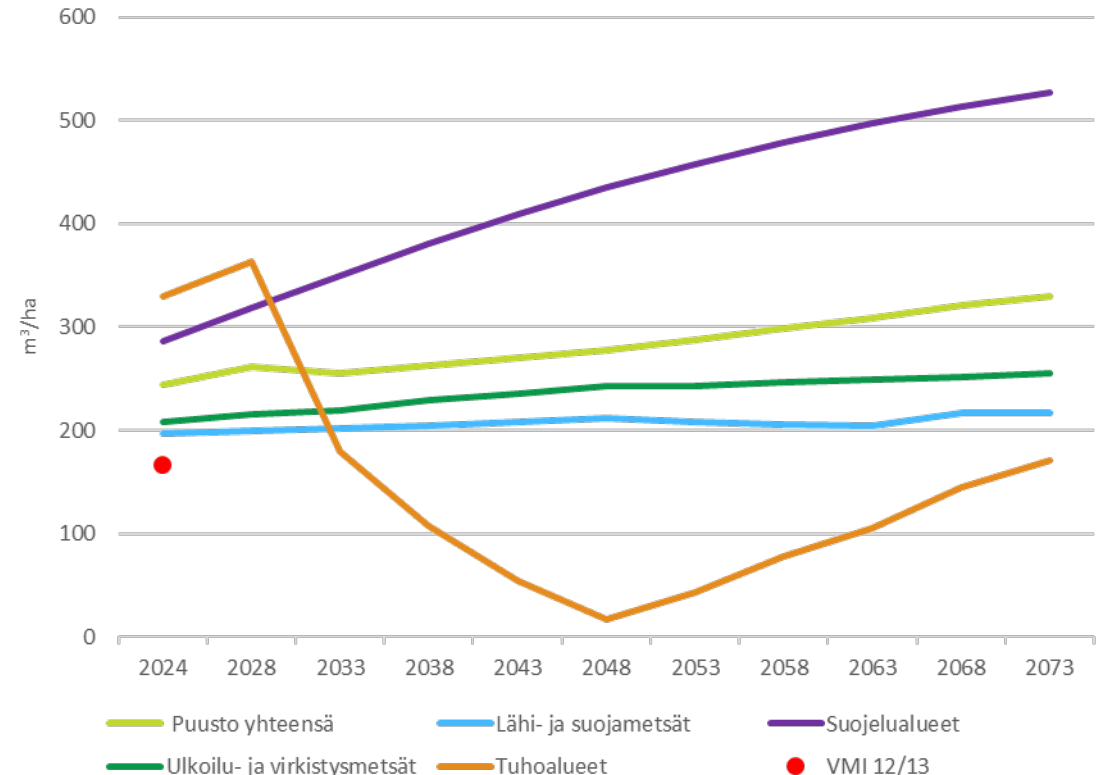
Puuston keskikasvu ja -tilavuus 2024-2073

- Puuston keskitilavuuden kasvu hidastuu hieman kaudella 2029-2033 tuhoalueille mallinnettujen avohakkuiden vuoksi; tästä eteenpäin tilavuus kasvaa tasaisesti jakson loppuun asti.
- Tuhoalueiden keskitilavuus on jakson alussa korkea, koska korkean tuhoriskin kuvioita ovat ennen kaikkea varttuneet, puustoltaan järeät kuusikot.
- Tuhoalueilla kasvu kääntyy voimakkaaseen kasvuun jakson jälkimmäisellä puoliskolla.

Puuston keskikasvun ($\text{m}^3/\text{ha}/\text{v}$) kehitys

Puuston keskitilavuuden (m^3/ha) kehitys

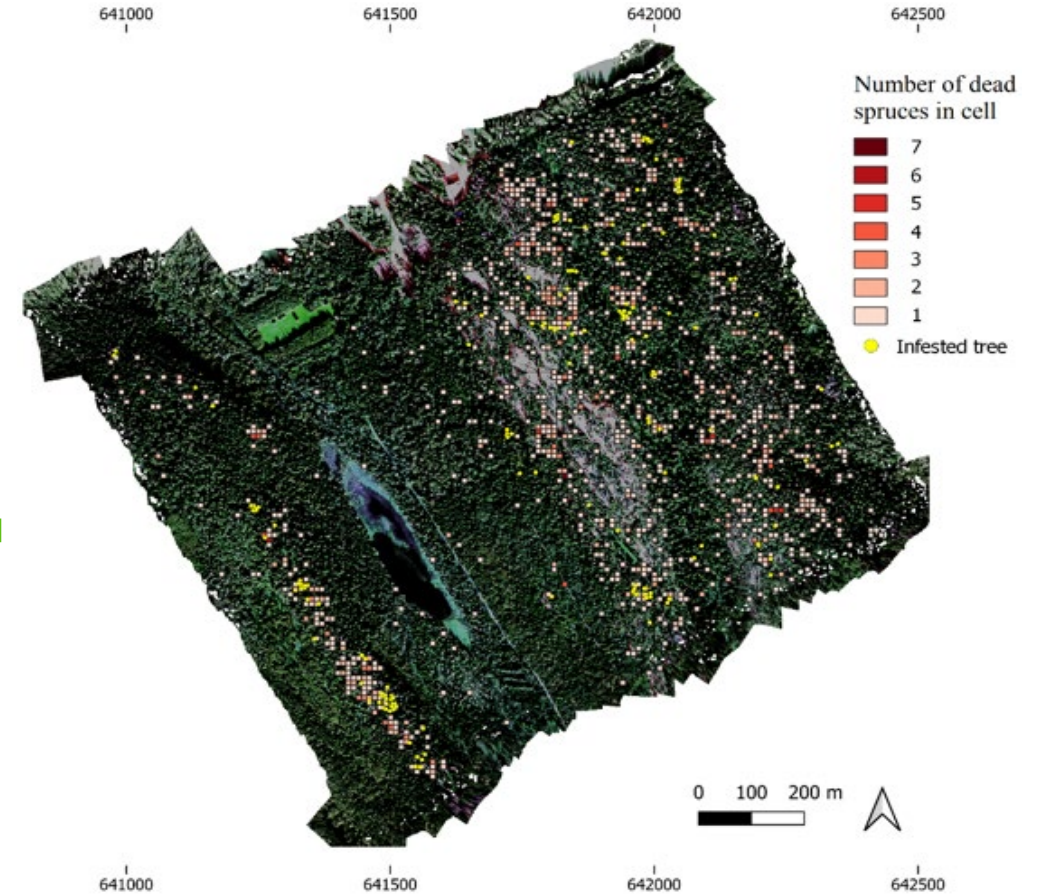

Miksi riskikohteita kannattaa kartoittaa?

- Kertoo korkean riskitason kohteiden määrän metsäalueella → kokonaiskuva
- Mahdollistaa ennakkoinnin ja toiminnan suunnittelun
  - Vaikutukset metsien taloudelliseen tuotokseen, hiilitaseeseen, maisemaan jne.
- Parantaa maastossa tehtävien tarkastusten kohdistamista – minne kannattaa mennä?

Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa

Tervetuloa Tapion Uusi metsä -messuosastolle

▪ Perjantaina 25.10. ja
lauantaina 26.10.

▪ Metsäkirjallisuutta alennettuun
hintaan!

KIITOS

TAPIO - METSÄNTUNTIJA

WWW.TAPIO.FI

**Päivi Lyytikäinen-
Saarenmaa**

paivi.lyytikainen-
saarenmaa@tapio.fi

Sini Miettinen

sini.miettinen@tapio.fi